

TROONOPVOLGING IN NEDERLAND

DE NIEUWE KONING WILLEM-ALEXANDER

30 april 2013

doelgroepen
doelstellingen
vakken
kerndoelen

De nieuwe troonopvolger in Nederland

Op 27 april 1967 wordt het eerste kindje van kroonprinses Beatrix en haar man Prins Claus geboren. Hij krijgt de namen Willem-Alexander Claus George Ferdinand. Alex (zo luidt zijn roepnaam) is geboren als Prins van Oranje, Prins der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Jonkheer van Amsberg. Willem-Alexander is de eerste in de lijn van troonopvolging na zijn moeder Beatrix, Koningin der Nederlanden.

Vanaf 2008 al wordt er in Nederland druk gespeculeerd wanneer Koningin Beatrix zal aftreden. De lesbrief laat eerst zien wie in aanmerking komen om de nieuwe koning op te volgen en in welke volgorde. Daarna behandelen we het ontstaan en de geschiedenis van de monarchie. Ten slotte laten we zien welke taken de koning van Nederland als staatshoofd moet uitvoeren en wat de troonopvolger dus kan verwachten als hij op 30 april zelf staatshoofd is geworden.

Deze lesbrief maakte oorspronkelijk deel uit van het tweeluik 'Een nieuw prinsesje'. De nieuwe ondertitel luidt nu 'De nieuwe koning Willem-Alexander'. De tweede lesbrief gaat in op geboorterituelen en naamgeving.

Doelgroep

Leerlingen van de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs (10-12 jaar)

Vakken en kerndoelen

Geschiedenis

- 11 De leerlingen kunnen perioden en gebeurtenissen uit hun eigen leven en uit de geschiedenis op een tijdsbalk plaatsen
- 12 Leerlingen kunnen historische bronnen raadplegen.

Staatsinrichting

- 18 De leerlingen kennen enkele hoofdzaken van staatsinrichting en de rol van de burger daarin. Het gaat in elk geval om:
 - * Het landsbestuur: regering, Eerste en Tweede Kamer
 - * De betekenis van de monarchie in Nederland

Doelstellingen

- * Leerlingen kunnen kort uitleggen hoe de Koninklijke familie aan de naam Oranje-Nassau komt
- * Leerlingen kunnen vier potentiële troonsopvolgers benoemen
- * Leerlingen kunnen een paar taken van de monarch in Nederland benoemen.

Dank

We danken ook de volgende personen en instellingen voor het geven van toestemming voor overname van illustraties: CMO en zijn licentiegevers, RVD, NOS

W

Werkbladen

Een koningin op de troon

Nederland wordt meer dan honderd jaar door koninginnen geregeerd. In 1898 volgt Wilhelmina haar vader Koning Willem III op. Haar dochter Juliana volgt haar op in 1948. Juliana wordt in 1980 opgevolgd door haar oudste dochter Beatrix. In 2013 treedt ze af en krijgen we weer een koning.

Het gezin van Oranje Nassau rond 2000: prins Constantijn, prins Willem-Alexander, Koningin Beatrix, prins Claus en prins Johan Friso. Prins Claus van Amsberg is in 2002 overleden. Prins Friso ligt sinds 2012 in coma in een ziekenhuis.

De opvolging kan op twee manieren plaatsvinden. Door het overlijden van de koning(in) en door afstand te doen van de troon. Zo wordt Wilhelmina koningin na het overlijden van haar vader. Juliana en Beatrix worden koningin door de troonsafstand van hun moeders.

Wilhelmina

Wilhelmina is het enige kind van Koning Willem III en zijn vrouw Koningin Emma. Als hij sterft, is Wilhelmina tien jaar. Ze volgt haar vader op en wordt koningin. Maar ze is natuurlijk veel te jong om echt te regeren. Daarom wordt er een volwassene aangewezen die het werk voor haar doet. Het wordt haar moeder, koningin Emma. Die treedt op als *regentes* totdat Wilhelmina achttien jaar is.

Wilhelmina in 1885

Juliana

Wilhelmina krijgt één dochter, Juliana. In 1948 doet Wilhelmina afstand van de troon. Juliana wordt vervolgens koningin.

Op deze afbeelding zie je de troon in de Ridderzaal in Den Haag. Een troon is een speciale stoel, of zetel, voor koningen en koninginnen. 'Afstand doen van de troon' of 'troonsafstand' betekent dan ook dat je je plekje vrijmaakt voor je opvolger of opvolgster.

1. Zoek in het woordenboek naar de betekenis van 'regent'.
2. Op welke twee manieren kan opvolging plaatsvinden? Geef een voorbeeld.

De troonopvolging

Je kunt dus afstand doen van de troon. Dat wordt *troonsafstand* genoemd. Maar je kunt de troon ook opvolgen. Dat wordt *troonsopvolging* genoemd. Een voorbeeld: Beatrix is koningin. Haar oudste zoon Prins Willem-Alexander is *troonsopvolger*. Dat betekent dat hij Beatrix opvolgt op 30 april 2013 als zij afstand doet van de troon.

*Prins Willem-Alexander is tot 30 april 2013 de troonopvolger.
Een troonopvolger wordt ook wel kroonprins genoemd.*

Troonsopvolging is in de grondwet vastgelegd

Het is in de wet geregeld dat het oudste kind van de koning of koningin de troon opvolgt. En het maakt niet uit of het een jongen of een meisje is. Het oudste kind is dus als eerste aan de beurt. Mooier gezegd: het is eerste in de lijn van opvolging. Stel, er zijn broertjes of zusjes, dan zijn die als tweede, derde, vierde enzovoort aan de beurt. Mooier gezegd: zij zijn tweede, derde of vierde in de lijn van opvolging. Ook deze lijn van opvolging is in de wet vastgelegd.

Hoera, er is een prins geboren!

Zoals eerder gezegd was in april 1967 feest in Nederland. Prinses Beatrix en Prins Claus kregen hun eerste kindje. Het is een zoon en zijn officiële titel is Zijne Koninklijke Hoogheid Willem-Alexander Claus George Ferdinand. Zijn roepnaam is Alex. In 1968 en 1969 krijgt Willem-Alexander nog twee broertjes: de prinsjes Johan Friso Bernhard Christiaan David en Constantijn Christof Frederik Aschwin. In 2013 wordt Willem-Alexander koning. Zijn dochter Catharina-Amalia wordt dan de vanzelf de kroonprinses.

*KONINKLIJKE POSTZEGEL VOOR DOCHTER VAN HET PAAR
Met foto gemaakt door (toen nog) Prins Willem-Alexander*

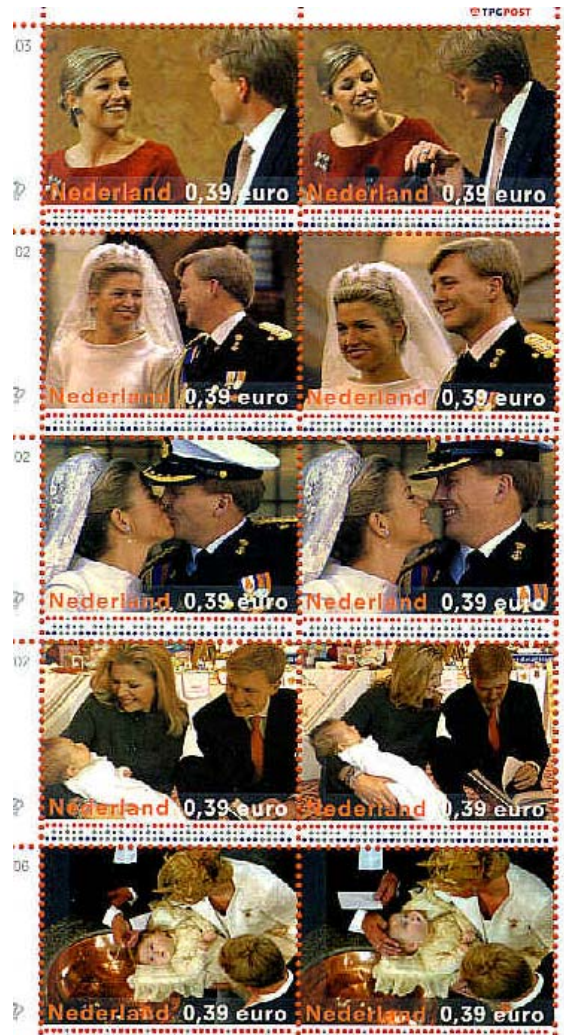
- Als oudste kindje van Prinses Beatrix en Prins Claus is Willem-Alexander de eerste in de lijn van opvolging. Wie waren in 1970 de volgende in de lijn van opvolging?
- Een kroonprins of een kroonprinses is de oudste zoon of dochter van de koning(in). Zij zullen de koning(in) ooit opvolgen. Ook de vrouw van de kroonprins wordt kroonprinses genoemd. Welke leden van het gezin van Willem-Alexander zijn in 2003 kroonprins of kroonprinses? En in 2014?

De Koninklijke familie

Onze koning(in), prinsen en prinsessen zijn allemaal lid van de familie Oranje-Nassau. Het is net zo'n familie als die van jou. Met vaders, moeders, zusjes, broertjes, ooms, tantes, nichten en neven. Alleen zijn zij 'koninklijk'. De familie wordt dan ook de Koninklijke familie genoemd.

9 december 2003
Koningin Beatrix en haar gezin
Foto's van Beatrix uit 1938,
1943, 1951, 1964.
Beatrix en Claus uit 1965,
1967, 1998.
Met de kinderen in 1975, 1999.
Beatrix stelt expositie samen
in 2000.

23 juni 2004
Prins Willem-Alexander en zijn gezin
Verloving met Maxima: 30-03-2001
Huwelijk met Maxima: 02-02-2002
Balkonscène op 02-02-2002
Met prinses Amalia: 04-02-2004
Dooft van Amalia: 12-06-2004

5. Zoek op het internet naar een lijst met leden van de Koninklijke familie, bijvoorbeeld <http://www.allesopeenrij.nl/article.php?aid=545>. Wat denk je, uit hoeveel leden bestaat de Koninklijke familie ongeveer? 20, 30, 40 of 50?

Het Koninklijk Huis

Er is een verschil tussen de Koninklijke familie en het Koninklijk Huis. Het Koninklijk Huis bestaat wel uit leden van de Koninklijke familie. Maar lang niet allemaal. Alleen de directe familie en hun aanhang zijn lid van het Koninklijk Huis. Daarbij komt alleen de directe familie voor troonsopvolging in aanmerking. Vanaf 30 april 2013 zijn de volgende familieleden ook lid van het Koninklijk huis:

- **Koning Willem-Alexander.** Hij staat aan het hoofd van het Koninklijk Huis. Zijn vrouw krijgt ook een koninklijke titel: **koningin Máxima**. Hun dochters zijn: de prinsessen **Amalia, Alexia** en **Ariane**.
- **Constantijn**, de broer van Willem-Alexander, en zijn kinderen **Eloise, Claus-Casimir** en **Leonore**.
- **Margriet**, een zuster van prinses en voormalig koningin Beatrix

In dit rijtje mis je een paar. Bijvoorbeeld Prinses Irene en Prinses Christina, de zusters van Koningin Beatrix en Johan-Friso, de broer van Prins Willem-Alexander. Dat komt omdat zij zonder toestemming van de Nederlandse regering trouwden met de man/vrouw van hun keuze. Ze gaven daarmee het lidmaatschap van het Koninklijk Huis op en daarmee hun recht op opvolging. Ze blijven natuurlijk wel lid van de Koninklijke familie.

6. Alleen directe familieleden hebben recht op troonsopvolging. Welk rijtje bestaat uit prinsen en prinsessen die alle drie recht hadden in 2012 op troonsopvolging?
- Laurentien, Amalia, Máxima
 - Maurits, Margriet, Annette
 - Amalia, Willem-Alexander, Alexia
 - Pieter van Vollenhove, Ariane, Margriet
7. Johan Friso trouwde in 2004 met Mabel Wisse Smit. Ze vroegen daarvoor geen goedkeuring van de Nederlandse regering. Wat denk je, staan de kinderen van Johan Friso en Mabel nog op de lijst van eventuele troonsopvolgers? Ja of nee? Leg je antwoord uit.

Koning én staathoofd

In onze grondwet staat dat de koning of koningin ook ons staathoofd is. Een staathoofd vormt samen met de ministers onze regering. Het verschil is dat de ministers wetten mogen maken. De koning niet. Maar hij ondertekent de wetten wel. Pas dan worden de wetten door de regering echt goedgekeurd.

Als een wet niet goed wordt uitgevoerd, is de minister verantwoordelijk en niet de koning. De koning mag wel de ministers advies geven en om uitleg vragen. Er zijn dan ook regelmatig gesprekken tussen de ministers en de koning. De minister-president (op dit moment Mark Rutte) en de voormalige koningin (en straks de nieuwe koning) overleggen zelfs elke week, op maandagmiddag.

Bij een staathoofd hoort een staatsieportret. Een portret is een afbeelding van een persoon. En een staatsieportret is een plechtig portret. Daar sta je niet breeduit op te lachen.

In 1995 koos Koningin Beatrix dit portret als haar officiële staatsieportret. Het is gemaakt door Carla Rodenberg.

Als Willem-Alexander koning is, zal er wel snel een nieuw staatsieportret gemaakt worden.

De koning kan niet echt macht uitoefenen. Hij kan bijvoorbeeld geen ministers aannemen of ontslaan. Wel zijn ontslag of benoeming van een minister pas geldig als hij zijn handtekening eronder heeft gezet.

Prinsjesdag

Een andere belangrijke gebeurtenis waarbij de koning een grote rol speelt, is Prinsjesdag. Op deze dag leest de koning de Troonrede voor. In de Troonrede staan alle plannen die de regering voor het komend jaar heeft. De Troonrede heet zo, omdat de koning op een troon zit.

Voormalig koningin Beatrix leest de troonrede voor (foto NOS)

De koning ontvangt ook hoge bezoekers. En hij gaat op werkbezoek bij regeringsleiders van andere landen. Al met al heeft hij een belangrijke taak. Volgens allerlei enquêtes zijn de meest Nederlanders heel tevreden met de vorige koningin Beatrix. Ze vinden dat ze haar taken goed uitvoerde.

8. Doe de kennisquiz op de volgende pagina.

Wat zijn de taken van de koning?

1. De koning maakt deel uit van de regering.
WAAR / NIET WAAR
2. De koning kiest de minister-president.
WAAR / NIET WAAR
3. De koning benoemt de ministers.
WAAR / NIET WAAR
4. De koning stelt de wetten op.
WAAR / NIET WAAR
5. De koning kan ministers ontslaan.
WAAR / NIET WAAR
6. De koning maakt elk jaar de plannen van de regering bekend.
WAAR / NIET WAAR
7. De koning bezoekt namens Nederland andere landen.
WAAR / NIET WAAR
8. De koning is
 - a) Regeringsleider
 - b) Staatshoofd
 - c) Allebei
 - d) Geen van beide

De familie Oranje-Nassau heeft ook een wapen. Later is dat ook het wapen van Nederland geworden. In het wapen staat een wapenspreuk. Ook die afgeleid van de familie van Oranje-Nassau.

Je maintiendrai betekent in het Frans: "ik zal handhaven". Daarmee wordt bedoeld dat de familie zich ook onder moeilijke omstandigheden flink zal gedragen.

Oranje-Nassau: een familie met een lange stamboom

Prinses Amalia is de eerste telg van de 19^e generatie in de familie Nassau, de latere Oranje-Nassau. Stel, ze volgt haar vader, Willem-Alexander op, dan wordt ze de 9^e opeenvolgende vorst uit deze familie. De eerste stamvader van de familie is Graaf Engelbert van Nassau. Je ziet hem hier op de afbeelding. De familie woonde in de buurt van de Duitse stad Nassau. Vandaar de achternaam.

De leeuw in het wapen van Nederland is afkomstig van het wapen van het Huis Nassau. Deze leeuw stond tot 1980 op guldens en rijksdaalders.

De naam Oranje komt ook van de voorouders van de koningin. Zij waren als Prinsen van Oranje de baas in het Prinsdom Orange, een streek in Frankrijk. Tegenwoordig is Orange geen prinsdom meer. In de 18^e eeuw kwam het onder Frans bestuur. Maar de titel is nog wel in het bezit van de familie Oranje-Nassau. Zo is prinses Amalia ook Prinses van Oranje.

De oranje wimpel bij de vlag wordt op geboortes, verjaardagen en andere feestelijke gebeurtenissen gebruikt

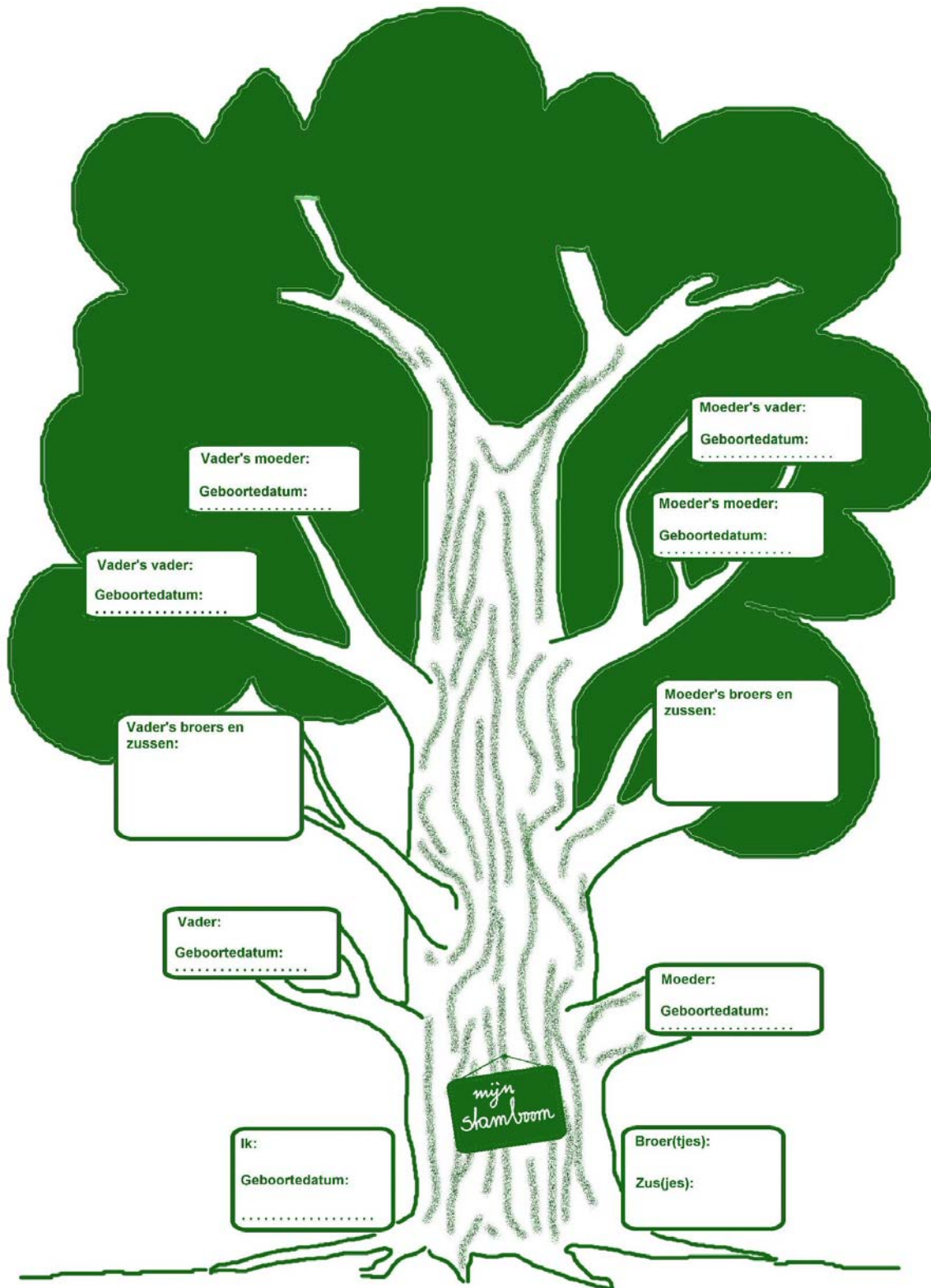

Dertig april 2012 is het Koninginnedag: alles staat in het teken van oranje! Vanaf 2014 wordt Koninginnedag vervangen in Koningsdag en de datum verandert van 30 naar 27 april (de verjaardag van Willem-Alexander)

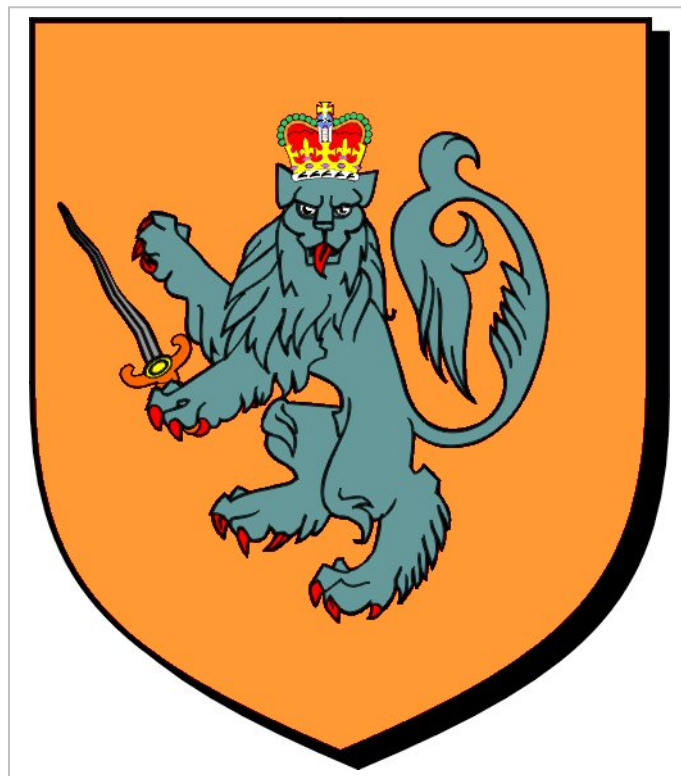
9. Zoek Oranje en Nassau op in de atlas. Waar liggen deze streken precies?
10. Verzamel zoveel mogelijk spreekwoorden over prinsen en koningen. Zet de betekenis erbij.
11. Op het volgende werkblad vind je een stamboom. Maak -eventueel met hulp van je ouders of andere familieleden- je eigen stamboom.

Maak je eigen stamboom

H

Handleiding

Een koning(in) op de troon

Op dit werkblad wordt uitgelegd op welke manier een troonsopvolging kan plaatsvinden

opdracht

1. Een regent/regentes is iemand het rijksbestuur waarneemt voor en namens een minderjarige of afwezige soeverein of als deze buiten staat is de regering voort te zetten
2. Door het overlijden van de koning(in) en door troonsafstand van de koning(in).

De troonopvolging

Dit werkblad gaat in op de troonsopvolging van de leden van het gezin van (voormalig) koningin Beatrix en prins Claus (tot 30/4/2013) en van Koning Willem-Alexander en zijn vrouw koningin Máxima (vanaf 30/4/2013).

opdracht

3. In 1970 waren prins Friso en prins Constatijn de tweede en derde in de lijn van opvolging. Toen Friso zonder toestemming van het parlement trouwde, viel hij weg uit de lijn van opvolging.
4. In 2003 waren dat Willem-Alexander en zijn vrouw Máxima en hun dochter Amalia. In 2014 (als Willem-Alexander koning is geworden en Maxima koningin) is alleen Amalia nog kroonprinses.

De Koninklijke familie

Dit werkblad geeft een overzicht van de leden van de Koninklijke familie.

opdracht

5. 50.

Het Koninklijk Huis

Dit werkblad gaat in op het verschil tussen de Koninklijke familie en het Koninklijk Huis. Het benoemt ook de belangrijkste leden en de rechten op troonsopvolging.

opdracht

6. In 2012: rijtje c) Amalia, Willem-Alexander en Alexia. In 2013 -als hij koning is- valt hij weg uit het rijtje van troonsopvolgers.
7. Nee, omdat het paar geen toestemming vroeg aan de Nederlandse regering deed Johan Friso afstand van zijn recht op opvolging. Zijn kinderen vallen daardoor ook in het rijtje van troonopvolgers af.

Koning en staatshoofd en Wat zijn de taken van de koning

Deze werkbladen laten zien welke taken de koning in Nederland heeft. Leerlingen krijgen inzicht in het functioneren van onze politiek bestel en de rol van de monarch daarin.

opdracht

8. De kennisquiz:
1) Waar. 2) Niet waar. 3) Waar. 4) Niet waar. Hij ondertekent ze wel, maar stelt ze zelf niet op. 5) Waar. Ministers dienen zelf hun ontslag in. De koning verleent vervolgens het ontslag. 6) Waar. Hij leest ze voor in de Troonrede. 7) Waar. De staatsbezoeken. 8) Koning en staatshoofd.

Oranje-Nassau: een familie met een lange stamboom

Op dit werkblad krijgen leerlingen informatie over de afkomst van de naam Oranje-Nassau en de troonsopvolging bij het Nederlandse koningshuis.

- 1) Orange ligt in Zuid-Frankrijk bij Avignon: Nassau ligt valk bij Koblenz in Duitsland.
- 2) Gezegdes:

- ✚ De klant is koning: de klant heeft het voor het zeggen
- ✚ In het land der blinden is eenoog koning: in een dom gezelschap, is men al snel de slimste. heeft de koning gezien: hij is dronken
- ✚ Zijn haan moet altijd koning kraaien: hij wil altijd de baas zijn
- ✚ De prins te rijk: erg gelukkig, tevreden
- ✚ Van de prins geen kwaad weten: uiterst argeloos zijn
- ✚ De prins gesproken hebben: teveel gedronken hebben
- ✚ Hij leeft als een prins; hij leeft zeer overvloedig en onbezorgd.
- ✚ Dat is een dag voor de prins: dat is een verloren dag.

11. Aanwijzingen voor de stamboom

Laat leerlingen de stamboom eerst in klad maken alvorens ze het werkblad invullen. Hun eigen stamboom zal als een omgekeerde kerstboom werken: van onderen naar boven. Ze kunnen beginnen bij zichzelf en dan via ouders en grootouders omhoog werken. Ze hebben de hulp van (groot)ouders nodig om verder terug in de tijd te komen. Zijtakken zijn beschikbaar voor broers en zussen, neven en nichten, ooms en tantes.

Achtergrondinformatie

Oranje-Nassau

De band tussen het Huis Nassau, later Oranje-Nassau, en Nederland is ontstaan in 1403, toen de Duitse graaf Engelbrecht I van Nassau in het huwelijk trad met Johanna van Polanen, vrouwe van Breda. De Bredase Nassau's behoorden door hun groeiende particulier bezit al snel tot de hoogste edelen in de Nederlanden. Het huwelijk van graaf Hendrik III van Nassau (1483-1538) met Claudia van Chalon bracht bezitsvermeerdering voor het Huis Nassau met zich mee in Oost- en Zuid-Frankrijk, waaronder het soevereine prinsdom Orange. De aan dit prinsdom verbonden titel Prince d'Orange -Prins van Oranje- was erfelijk. Toen Hendriks zoon, Ren, van Chalon, in 1544 zonder nakomelingen stierf, kwam diens erfenis terecht bij zijn oudste Duitse neef Willem van Nassau (1533-1584). Deze Willem van Nassau is beter bekend als Willem van Oranje, bijgenaamd De Zwijger, en wordt gezien als de stamvader van het Huis Oranje-Nassau. Prins Willem van Oranje gaf met wisselend succes leiding over de vrijheidsstrijd tegen de Spanjaarden en zo legde hij de band tussen Nederland en Oranje-Nassau.

Koninklijke familie

Koningin Beatrix was sinds haar troonsbestijging in 1980 het belangrijkste lid van de Koninklijke Familie. De Koninklijke Familie wordt gevormd door alle leden van de familie van Oranje-Nassau, ook diegenen die niet in aanmerking komen voor troonsopvolging. De beperkte groep voor wie dat wel geldt, is lid van het Koninklijk Huis en vallen onder ministeriële verantwoordelijkheid. Dat wil zeggen dat de minister-president aanspreekbaar is op het gedrag van de leden van het Koninklijk Huis. Ook krijgen leden van het Koninklijk Huis een toelage uit de staatskas. Leden van het Koninklijk Huis zijn het staatshoofd, het afgetreden staatshoofd en zij, die tot in de tweede graad verwant zijn aan de Koning. Tot 2002 waren ook zij die in de

derde graad verwant waren, lid van het Huis. Deze leden hebben op grond van de wet uit 2002 hun lidmaatschap behouden.

Meer informatie op internet

<http://www.koninklijkhuis.nl>

De officiële website van het Koninklijk Huis

<http://www.allesopeenrij.nl/>

Klik op *Monarchie* voor overzicht leden van de Koninklijke familie.

<http://prinsesamalia.web-log.nl/>

Weblog van Prinses Amalia

http://nl.wikipedia.org/wiki/Nederlandse_monarchie

Alles over het Koninklijk Huis en de monarchie

<http://www.home.zonnet.nl/d.van.duijvenbode/geschnl.htm>

De geschiedenis van Nederland in een notendop

http://www.eslevents.nl/decor/decoratiemiddelen/decor_decoratiemiddelen.html

Hier kun je een troon huren!